

KIRJALLINEN KYSYMYS 242/2001 vp

BSE-hysteria

Eduskunnan puhemiehelle

Maailmalla vallitsee kauhea BSE-hysteria. Nauttaa lyödään kumoon ja poltetaan. Jos lehmän jalka vähän luiskahtaa liukkaalla navetan lattialla, niin on koko kylä karanteenissa Suomessakin, vaikka emme paljon hötkyile ja olemme vakaata kansaa.

BSE eli naudan keskushermostoa tuhoava tauti on olemassa, se on faktaa. Sen sijaan maailmassa lienee kuollut vain satakunta ihmistä ns. Jaakobin tautiin, jota koskeva ilmaisuni on tässä kansakoulupohjasta johtuen varsin huono. Mitään näyttöä siitä, että ihmisen mainittu sairaus johtuisi hullun lehmän taudista tulevasta vaikutteista, ei ole olemassa. On vain herrojen keksimä hysteria, jota voitaisiin lietsoa millä elämän alueella tahansa. Esimerkiksi voitaisiin esittää

sellainen mahdollinen väite, että HIV tarttuu käteltystä. Kyllä alkaisivat jäädä kättelyt väliin.

Jotta hysterialta saataisiin katkaistua siivet ja koska mikään ei ole niin viisas kuin hallitus, esitän edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mikä on hallituksen mielestä sellaisen väitteen todennäköisyys, että BSE eli ns. hullun lehmän tauti on ihmiseen pesiytyvän ns. Jaakobin taudin aiheuttaja ja

edellyttääkö olemassa oleva lääketieteellinen todennäköisyys olemassa olevan hysterian lietsomista?

Helsingissä 27 päivänä helmikuuta 2001

Sulo Aittoniemi /alk

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Rouva puhemies, olette toimitannut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kansanedustaja Sulo Aittoniemen /alk näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 242/2001 vp:

Mikä on hallituksen mielestä sellaisen väitteen todennäköisyys, että BSE eli ns. hullun lehmän tauti on ihmiseen pesiytyvän ns. Jaakobin taudin aiheuttaja ja

edellyttääkö olemassa oleva lääketieteellinen todennäköisyys olemassa olevan hysterian lietsomista?

Vastauksena kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Ensimmäinen hullun lehmän tauti (BSE) naudalla todettiin Isossa-Britanniassa vuonna 1986. Siitä lähtien Isossa-Britanniassa on todettu kaikkiaan lähes 180 000 naudan sairastuneen tautiin. Viime vuosien ja erityisesti viime kuukausien aikana, kun päätös nautojen lisääntyneestä testaamisesta on Euroopassa pantu voimaan, sairastuneita eläimiä on todettu Ison-Britannian lisäksi myös yhdessätoista muussa Euroopan valtiossa, kuitenkin yhteensä alle 1 400. Suomessa ei ole todettu tähän mennessä yhtään hullun lehmän tautitapausta. Taudin aiheuttajaa ei varmuudella tunneta, mutta sen uskotaan olevan valkuaisaine, jota kutsutaan prioniksi. Eläimistä tauti voidaan todeta vasta kuoleman jälkeen.

Vuosina 1995—1996 Isossa-Britanniassa sairastui useita nuoria henkilöitä Creutzfeldt-Jacobin tautimuotoon, jonka kliininen kulku poikkesi

kuitenkin perinteisestä Creutzfeldt-Jacobin taudista (CJD). Siksi tautia alettiin kutsua Creutzfeldt-Jacobin taudin muunnokseksi (variant CJD). Kuoleman jälkeen potilaiden aivoissa todetut muutokset vastasivat hullun lehmän taudissa naudoilla todettavia muutoksia. Suurin osa ihmistautitapauksista on ollut Isossa-Britanniassa (79/86), Suomessa ei CJD:n muunnoksen tautitapauksia ole todettu.

Vuosien kuluessa kertyneen epidemiologisen näytön perusteella on muodostunut kanta, että hullun lehmän tauti ja ihmisen Creutzfeldt-Jacobin taudin muunnos ovat toisiinsa liittyviä. On epäilty, että tauti olisi siirtynyt ihmiseen hullun lehmän tautia sairastavasta naudasta valmistetun ravinnon mukana. Sitovaa tieteellistä näyttöä tästä yhteydestä ei ole, mutta kertyneiden tietojen perusteella yhteyttä pidetään hyvin todennäköisenä. CJD:n muunnoksen itämisaikaa tai taudin aiheuttavaa annosta ei tunneta. Taudin osoittamiseksi ei myöskään ole laboratoriotestiä; diagnoosi voidaan tehdä vasta ruumiinavauksessa.

Perinteistä CJD-tautia sairastavilta peräisin olevien sarveiskalvo- ja aivojen kovakalvosiirrännäisten on todettu aiheuttaneen tautia kudoksia saaneilla. Yhtään verensiirtoon liittyvää Creutzfeldt-Jacobin tai sen muunnoksen tautitapausta ei ole todettu.

Julkisen vallan tehtäväksi on säädetty kansalaisten terveyden edistäminen ja suojeleminen. Kaikki epävarmuustekijät huomioon ottaen on kuitenkin ollut syytä ryhtyä toimenpiteisiin, joilla estetään taudinaiheuttajan pääsy elintarvikeketjuun, ja kertoa kansalaisille tautiin liittyvistä riskeistä, vaikka taudin kansanterveydellinen merkitys onkin tällä hetkellä vähäinen. Tieteellisen näytön

puutteista johtuen tarkka riskin arviointi on vaikeaa, jolloin on noudatettava niin sanottua varovaisuusperiaatetta.

Suomalaisilla lienee saadun tiedon pohjalta kohtuullisen hyvä käsitys taudista ja sen riskistä,

eikä eräissä maissa todettuja suuria muutoksia kuluttajien käyttäytymisessä ole meillä tapahtunut.

Helsingissä 23 päivänä maaliskuuta 2001

Peruspalveluministeri Osmo Soininvaara

Till riksdagens talman

I det syfte 27 § riksdagens arbetsordning anger har Ni, Fru talman, till behöriga medlem av statsrådet översänt följande av riksdagsledamot Sulo Aittoniemi /alk undertecknade skriftliga spörsmål SS 242/2001 rd:

Vad är ur regeringens åsikt sannolikheten i ett sådant påstående att BSE eller den s.k. galna kosjukan är smittämnet som orsakar den s.k. Jakobs sjukdom som drabbar människor och

förutsätter den existerande medicinska sannolikheten uppmuntran av den rådande hysterin?

Som svar på detta spörsmål får jag vördsamt anföra följande:

Det första fallet av galen kosjuka (BSE) hos ett nötkreatur diagnostiserades i Storbritannien år 1986. Sedan dess har nästan 180 000 nötkreatur diagnostiserats. Under de senaste åren och speciellt under de senaste månaderna, sedan beslutet gällande ökat testande av nötkreatur har trätt ikraft i Europa, har sjuka djur diagnostiserats förutom i Storbritannien också i elva andra europeiska stater, dock sammanlagt under 1 400 stycken. I Finland har man hittills inte diagnostiserat ett enda fall av galen kosjuka. Sjukdomens smittämne känner man inte till med säkerhet, men den förmodas vara ett prionprotein. Sjukdomen kan diagnostiseras hos djur först efter att djuret dött.

Under åren 1995—1996 insjuknade flere unga personer i Storbritannien i sjukdomsformen Creutzfeldt-Jakobs sjukdom, vars kliniska förlopp avvek från familjär Creutzfeldt-Jakobs sjukdom (CJD). Därför började man kalla sjukdomen

för en ny variant av Creutzfeldt-Jakobs sjukdom (variant CJD). Förändringarna som diagnostiserades i patienternas hjärnor efter deras död motsvarade de förändringar som man funnit hos nötkreatur som diagnostiserats med galna kosjukan. Största delen av sjukdomsfallen hos människor har funnits i Storbritannien (79/86), i Finland har sjukdomsfall av variant CJD inte diagnostiserats.

På basis av epidemiologiskt bevis som ackumulerats under årens lopp har en uppfattning bildats enligt vilken galna kosjukan och varianten av Creutzfeldt-Jakobs sjukdom hos människor är förknippade med varandra. Man har misstänkt att sjukdomen kan ha övergått till människan genom föda som framställts av nötkreatur med galna kosjukan. Bindande vetenskapligt bevis finns inte i detta sammanhang, men på basis av den information som insamlats anser man att förbindelsen är mycket sannolik. Inkubationstiden för, eller den dos som orsakar sjukdomen variant CJD, är inte känd. För att kunna påvisa sjukdomen finns heller inget laboratorietest; diagnosen kan göras först vid postmortemundersökning.

Cornea- eller duraimplantat som härstammat från personer med familjär CJD har konstaterats orsaka sjukdomen hos de som fått vävnaderna. Inga sjukdomsfall av Creutzfeldt-Jakobs sjukdom eller dess variant har diagnostiserats ha samband med blodöverföring.

En av den offentliga maktens lagstadgade uppgifter är att främja och skydda medborgarnas hälsa. Trots att alla osäkerhetsfaktorer tagits i beaktande har det varit skäl att vidta åtgärder för att hindra att smittämnet kommer in i livsmedelskedjan, och att informera medborgarna om de risker som hör samman med sjukdomen, även om sjukdomens inverkan på folkhälsan för tillfället är liten. På grund av avsaknaden av vetenskap-

ligt bevis är det svårt att utvärdera den exakta risken, varvid man bör följa den så kallade försiktighetsprincipen.

På basis av den information man fått torde finländarna ha en rimlig uppfattning om sjukdomen

och dess risker, och de stora förändringar i konsumenternas beteende som diagnostiserats i vissa länder har inte hänt hos oss.

Helsingfors den 23 mars 2001

Omsorgsminister Osmo Soininvaara